

Jetboil Helios

Den store forskjellen mellom Jetboil Helios og andre gassbrennere er at gassboksen monteres opp ned. Det skal gi bedre effekt i kulde og bedre utnyttelse av drivstoffet.

Hvorfor blir alt bedre av å snu gassboksen på hodet? Det kommer av at gassen i boksen holdes under trykk, slik at det meste av innholdet er i flytende form. Primusgass for vinterbruk består av butan, isobutan og propan. Disse gassene har ulike kokepunkt, som vist i tabellen. Gasser med lavt kokepunkt er best egnet til bruk i kulde. Sammenstillingen av flytende fase og gassfasen inne i boksen er forskjellig, og varierer med temperaturen. Jo lavere temperatur, jo mer propan vil det være i gassfasen. En vanlig gassbrenner tapper fra gassfasen i boksen. Det betyr at man i kalde forhold bruker opp propanet i gassblandingen først. Når propanet er oppbrukt kommer det ikke mer gass ut. **Jetboil Helios** tapper i stedet fra den flytende fasen. Dermed beholder man propanet i boksen helt til slutt og kan operere under kaldere forhold. Siden det er propan/butan i flytende form som presses fram til dysa, er prinsippet i stor grad som for en bensin- eller parafinbrenner.

Kokepunkt for bestanddeler i primusgass

Bestanddel	Kokepunkt (°C)
Propan	-42
Isobutan	-11,7
Butan	-0,5

Betjening

Hele kokesettet får plass i kjelen, og plastlokkene over og under kan brukes som asjetter. Kjelen er isolert på utsiden med neopren og har solide, utfellbare hanker. Vindskjermen er laget i et plastmateriale og festes på brenneren med trykknapper. En av knappene løsnet allerede på første prøvetur. Brenneren og kjelen står stabilt og fint på underlaget. Det er viktig å være oppmerksom på at Jetboil Helios oppfører seg mer som en bensinbrenner enn en gassbrenner under oppstart. Før brenneren har blitt varm brenner den med høye gule flammer. Dette gjelder også når brenneren startes i romtemperatur. Flammene kan bli over en meter høye om man skrur effekten for brått opp. Er det skikkelig kaldt kan det brenne rundt føttene på brenneren, spesielt om man ikke klarer å antenne gassen med første klikk på piezotenneren. Vær derfor svært forsiktig med underlaget når du starter brenneren, og fyr for all del ikke opp inne i tellet. Det tar imidlertid kun 10-30 sekunder før Jetboil Helios brenner med rolig, blå flamme.

Dårlig effektregulering

Jetboil Helios har en svært konsentrert flamme som fort blir over 30 cm høy ved normal drift. Skal brenneren brukes til teltoppvarming må du ha det i bakhodet. Helios har dessuten dårligere muligheter for effektregulering enn tradisjonelle gassbrennere. Det er to grunner til den dårlige effektreguleringen: Den lange slangen gir en betydelig forsinkelse fra regulering til utslag viser

seg på flammen. Det skal dessuten ekstremt små utslag til på regulatoren for å endre fra full effekt til stengt ventil. Dette er naturlig: Den flytende fasen har mye mindre volum pr. energienhet enn gassfasen, og det er vanskelig å regulere en liten strøm presist.

I drift

Under langvarig bruk til oppvarming i telt har vi opplevd at brenneren har blitt ustabil. Flammen begynner da å flakke og har tidvis slukket av seg selv, selv om gassventilen fortsatt har vært åpen og det fortsetter å komme gass ut av dysa etter at brenneren slukker. Hva dette skyldes er ikke godt å si, men heldig er det ikke. Jetboil Helios er også den første gassbrenneren vi har prøvd hvor dysa har tettet seg. Det førte til full stopp. Vi savnet et multiverktøy for å løsne og stake opp dysa. Importøren anbefaler i stedet å løsne dysa og blåse ut eventuelle rusk, mot retningen for gasstrømmen.

Alternativ til primus?

Til turer sommer, høst, senvinter og vår kan Jetboil Helios være et renslig og enkelt alternativ til en bensin- eller parafinprimus. På kalde turer midtvinters er den reduserte effekten i kulde et problem. Man kan så klart tøyte grensene ved å varme gassboksen før bruk, men det er uheldig at effekten reduseres kraftig når man trenger den som mest. Et annet forhold som taler mot Jetboil Helios på lange turer med mye snøsmelting er driftsøkonomien. Det er vanskelig å finne en 220 grams gassboks til under 50 kroner. Til sammenligning koster fem liter miljøbensin (ca. 3,75 kg) 199,-. Velger du gass, ender du med å betale over fire ganger så mye pr. energienhet. Det kan utgjøre ganske mye på en lengre vintertur. Jetboil Helios er heller ikke billig i innkjøp.

FAKTA: TEMPERATUR OG EFFEKT

Temperatur og effekt

Vi har målt effekten til Jetboil Helios ved tre ulike temperaturer. Som sammenligningsgrunnlag har vi brukt brenneren Primus EtaExpress, en helt vanlig gassbrenner som monteres på toppen av gassboksen. Vi har brukt en gassblanding med propan, isobutan og butan. Effekten har blitt målt i flere tidsintervaller. I tabellen er største målte effekt i hvert forsøk, samt gjennomsnittseffekten for hele forsøket oppgitt.

Temp (°C)	Modell	Makseffekt (kW)	Snitteffekt (kW)
17	Jetboil Helios	3,2	3,0
17	Primus EtaExpress	3	1,8
-7	Jetboil Helios	2,7	2,5
-7	Primus EtaExpress	1,8	1,0
-16,5	Jetboil Helios	1,8	0,8
-16,5	Primus EtaExpress	1,1	0,5

Ved både 17 og -7 °C brenner Jetboil Helios med høy og jevn effekt gjennom hele forsøket. Ved 17 °C ble det målt en effekt på 2,4 kW med kun fem gram gass igjen i boksen! Den tradisjonelle brenneren Primus EtaExpress har nesten samme makseffekt som Jetboil Helios ved 17 °C. Men effekten minker kraftig gjennom forsøket, noe som resulter i en lavere snitteffekt. Ved 7°C er forskjellen mellom de to brennerne stor. En snitteffekt på 1,0 kW er lite til vinterbruk, mens Jetboil Helios brenner stabilt rundt 2,5 kW. Når temperaturen senkes til -16,5 °C får også Jetboil Helios problemer. Både makseffekt og snitteffekt går kraftig ned, og nå faller også effekten for Jetboil Helios mye i løpet av forsøket. Den er riktignok høyere enn for Primus EtaExpress, men begge brennerne er nå i grenseland for praktisk nytteverdi.

N B :

For å få god effekt på Jetboil Helios er det svært viktig at gassboksene ikke først har vært benyttet på tradisjonelle brennere som tapper av gassfasen. Kun få minutters bruk på en tradisjonell gassbrenner i forkant gjorde at effekten ved 17 °C falt til under 2 kW når gassboksen ble flyttet over på Jetboil Helios.

Prøvd av: Randulf Valle
Bruksdøgn: ca. 15
Pris: 2.290,-
Importør: Cirdan AS
Mer info: www.cirdan.no

POSITIVT

- + Stabilt høy effekt ned til minst -7 °C
- + God utnyttelse av gassen
- + Fungere i kaldere forhold enn tradisjonelle gassbrennere
- + Renslig i forhold til bensinprimuser

NEGATIVT

- Høye flammer under forvarming
- Redusert effekt i streng kulde
- Dyr i innkjøp og drift.